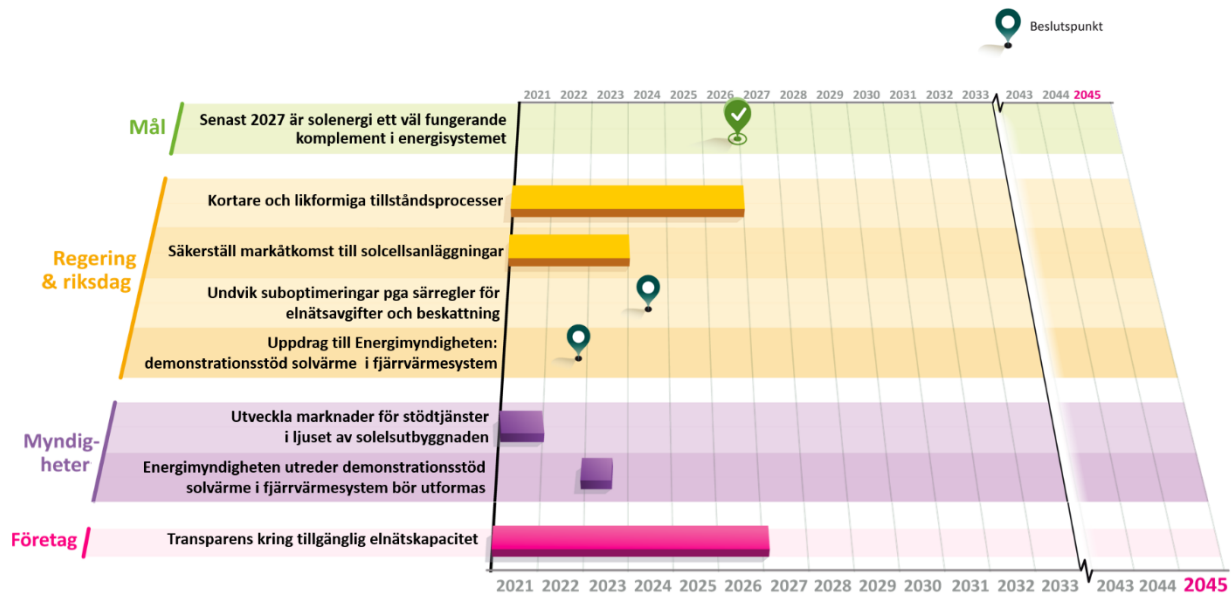

Tidslinje: Solenergi – ett viktigt komplement i energisystemet

Mål

Senast 2027 är solenergi ett väl fungerande komplement i energisystemet

Trots att Sverige ligger långt norrut har vi förvånansvärt bra lägen för sole. I norra mellansverige finns anläggningar som producerar lika mycket, eller till och med mer räknat per år, än vissa anläggningar på kontinenten. Bättre möjligheter och lägre kostnader för att lagra energi öppnar för ett ökat inslag av solceller i energisystemet. Tack vare den starka utvecklingen av både teknik och pris bedömer Energiföretagen att solceller börjar bli ett mer storskaligt alternativ, fram för allt i södra Sverige. Solceller producerar mer el på sommaren och kompletterar då andra kraftslag som till exempel kärnkraften som har revisionsperiod, kraftvärmen som har lågt värmeunderlag och vindkraften som producerar mindre än på vintern. I en inte alltför avlägsen framtid med större möjligheter till lagring av energi ökar användbarheten av sole i elsystemet. Tillgängligheten på vinterhalvåret är emellertid låg och sole bidrar inte med något nämnvärt tillskott under de mörka vintermånaderna.

Även storskalig solvärme kan utgöra ett komplement i uppvärmningen och bland annat ersätta bränslebaserad värmeproduktion i fjärrvärmesystem under sommarhalvåret och kan i kombination med säsongslagring på sikt även bli ett komplement under vinterhalvåret.

Riksdag och Regering

Kortare och likformiga tillståndsprocesser

Solcellsparker har en relativt enkel tillståndsprocess jämfört med andra kraftslag. Det finns därför potential att i snabb takt etablera nya produktionsanläggningar. Det har dock uppmärksammats att det finns regionala skillnader i vilka krav som ställs vid utbyggnad av solcellsanläggningar vilket skapar onödig osäkerhet för projektörerna. Det är också nödvändigt att korta tiderna för tillståndsprocesser för elnät. En utdragen tillståndsprocess för elanslutningen kan annars förlänga tiden för utbyggnaden högst väsentligt.

En mer detaljerad beskrivning av tillståndsprocesser för elnät finns i tidslinje "[Kortare och effektivare tillståndsprocesser för investeringar i omställningen](#)"

Säkerställ markåtkomst till solcellsanläggningar

Solceller är i likhet med vindkraft beroende av att få tillgång till lämpliga markytor, det är därför viktigt att utbyggnaden fram för allt i södra Sverige inte hindras av brist på plats. Solcellsparker möjliggör inte annan markanvändning utan det finns möjlighet att samverka med andra intressen. Exempelvis bör Energimyndigheten, Jordbruksverket och Boverket se över hur solcellsparker kan samexistera med jordbruk och andra mark- och samhällsintressen. Det kan handla om att se över hur exempelvis riktlinjerna för olika riksintresseområden kan justeras mm.

Undvik suboptimeringar på grund av särregler inom elnät för mindre elproduktionsanläggningar (i dagsläget praktiken solcellsanläggningar) och beskattning

Energimarknadsinspektionen har gjort en utredning angående regleringen som handlar om att producenter med en produktionsanläggning som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt inte betalar full nätavgift (EiR 2021:4). En följd av den nuvarande undantagsregeln är att det finns incitament att nedgradera produktionsenheter i förhållande till dess installerade kapacitet. Trots förlorad elproduktion kan det alltså vara lönsamt att nedgradera den maximala effekten för att på så sätt hamna under gränsvärdet och slippa betala full inmatningstariff. Dessa kunder får således inte heller kostnadsriktiga nätavgifter, vilket motverkar ett effektivt utnyttjande av elnäten. Den nuvarande utformningen av undantagsregeln skapar också incitament för nytillkommande elproducenter att anlägga mindre produktionsenheter, alternativt att stycka upp produktionsenheterna.

Solkraften är enkelt skalbar vilket gör att produktionsenheter kan anläggas utifrån vilken lönsamhet som befintliga gränsvärden ger upphov till. Detta innebär således risk för suboptimering av nytillkommande produktion av förnybar el.

Energimarknadsinspektionen föreslår att regleringen tas bort för nytillkommande anläggningar. Energiföretagen anser det angeläget att förslaget genomförs så snart det är möjligt för att undvika att investeringar i ny elproduktion, i dagsläget handlar det framför allt om solel, suboptimeras med anledning av denna reglering.

När det gäller solelens påverkan på elsystemet är det viktigt att kostnader/intäkter för stödtjänster hanteras konkurrensneutralt mellan alla kraftslag det vill säga utifrån deras bidrag till eller negativa påverkan på elsystemet. Detta har hanterats av Svenska kraftnät i deras genomförda regeringsuppdrag om stödtjänster och Energiföretagen ser fram emot ett verkställande.

Energiföretagen anser att det är viktigt med konkurrensneutral beskattning av olika energislag för att få ett så väl fungerande och resurseffektivt energisystem som möjligt. Solceller är på hushållsnivå skattemässigt gynnat vilket leder till en överinvestering i solpaneler jämfört med vad som är motiverat ur ett systemperspektiv. Utöver detta har även effektgränserna för skattebefrielse höjts för solexproduktion så att även anläggningar som drivs av näringsidkare blir allt större och snedvrider konkurrensen alltmer och bidrar inte till en utbyggnad av ett kostnadseffektivt elsystem med fokus på fossilfrihet och försörjningstrygghet. Solel är ett växande energislag som har framtiden för sig och bör klara sig på egna meriter utan omfattande skatteundantag som missgynnar de mest kostnadseffektiva systemlösningarna.

Energimyndigheten bör utreda utformning av ett demonstrationsstöd för solvärme i fjärrvärmesystem

Energimyndigheten har haft i uppdrag från regeringen att beskriva och analysera solvärmens potential i Sverige, eventuella systemnyttor solvärmens kan bidra med till energisystemet samt i vilken utsträckning solvärme på ett kostnadseffektivt sätt kan bidra till att nå Sveriges klimat- och energimål. Rapporten visar att det finns möjligheter att utnyttja solvärme i större utsträckning inom fjärrvärmesektorn - en vinst är att det möjliggör att befintliga anläggningar med rätt förutsättningar för solvärme (till exempel vad gäller vilken annan produktion den ersätter) i vissa fall sommartid kan stängas av istället för att drivas på låg effekt, och därmed med sämre verkningsgrad, för att möta värmebehovet. På detta sätt sparas bränsle och man minskar utsläpp till luft. Storleken på potentialen för solvärme i fjärrvärmesystemen som redovisas är mellan 0,5 – 6 TWh och storleken på potentialen beror mycket på prisläget på biobränsle och möjligheten att använda lagring.

Som ett nästa steg bör det utredas hur investeringsstöd för storskalig solvärme i fjärrvärmesystem för att stödja demonstration och marknadsintroduktion i ett inledningskedje bör utformas. Stödet bör, under en begränsad tid, ges till storskaliga projekt där solvärme integreras i fjärrvärmesystem. Syftet med stödet bör vara att skapa en teknikutveckling, etablering och mognad för storskalig solvärmeteknik i kombination med värmelager i fjärrvärmesystem. Tidigare erfarenheter av fjärrvärmeansluten solvärme bör tas tillvara. Myndigheten bör även lämna förslag på en plan för uppföljning och utvärdering med kriterier för när stödets syfte anses vara uppnått och därmed ska fasas ut.

Myndigheter

Viktigt att utveckla marknader för stödtjänster i ljuset av solexutbyggnaden

Svenska kraftnät har på regeringens uppdrag lämnat in en rapport om nya stödtjänster i kraftsystemet. Rapporten föreslår förbättringar av stödtjänstmarknaderna. Regeringen ser förslagen som viktiga i samband med kommande stora utbyggnad av förnybar elproduktion och elektrifieringen av industrin och transportsektorn. Energiföretagen välkomnar rapporten och vill medverka i den fortsatta utvecklingen och ser fram emot ett verkställande av relevanta åtgärder. Det är viktigt att solexens kostnader/intäkter för stödtjänster hanteras konkurrensneutralt med andra kraftslag dvs. utifrån deras bidrag till eller negativa påverkan på elsystemet.

Energimyndigheten utreder hur investeringsstöd för storskalig solvärme i fjärrvärmesystem bör utformas

Se ovan.

Företag

Transparens kring tillgänglig elnätskapacitet

Ur ett planeringsperspektiv vore det önskvärt att elnätsföretag publicerar information om mer lämpliga platser med befintlig nätkapacitet eller platser där det enbart krävs mindre förstärkningar för att kunna erbjuda större solcellsparker eller annan elproduktion nätkapacitet.

Större solcellsparker behöver anslutas till elnät med tillgänglig kapacitet. Vilka platser inom ett elnätsområde där det finns kapacitet är i dagsläget oftast inte transparent och kan därför vara ett hinder för etablering av solcellsparker. Därför kan det vara lämpligt att elnätsföretag på lämpligt sätt publicerar information om var inom deras elnätsområde solcellsparker kan lokaliseras utan stora nätförstärkningar.